



(กสม. แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 6/2566)

กสม. ชี้สายการบินปฏิเสธไม่ให้คนพิการนำรถเข็นไฟฟ้าโดยสารไปกับอากาศยาน เป็นการละเมิดสิทธิฯ

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดย นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 6/2566 โดยมี วาระสำคัญดังนี้

กสม. ชี้สายการบินปฏิเสธไม่ให้คนพิการนำรถเข็นไฟฟ้าโดยสารไปกับอากาศยาน เป็นการละเมิดสิทธิฯ และกระทรวงคมนาคมแก้ไขกฎหมายให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกตามมาตรฐานสากล

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิคนพิการว่า ผู้ร้องเป็นตัวแทนผู้เสียหาย สัญชาติอิสราเอลซึ่งเป็นคนพิการ ต้องใช้รถเข็นไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์สำหรับเคลื่อนที่ โดยรถเข็นไฟฟ้าของผู้เสียหายบรรจุแบตเตอรี่ลิเทียมไอออน ขนาดความจุ 240 วัตต์-ชั่วโมง ผู้เสียหายได้จองบัตรโดยสารผ่านเว็บไซต์ของสายการบินแห่งหนึ่ง เพื่อเดินทางจากท่าอากาศยานเชียงใหม่ไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และได้ส่งรายละเอียดข้อมูลแบตเตอรี่ให้สายการบินทราบก่อนการเดินทาง 48 ชั่วโมง แต่สายการบินแจ้งว่าไม่มีนโยบายอนุญาตให้นำรถเข็นไฟฟ้าที่ใช้แบตเตอรี่ขึ้นเครื่องได้ ผู้เสียหายจึงขอลี้ค่าโดยสาร แต่ถูกปฏิเสธจากสายการบิน ต่อมาผู้เสียหายได้เดินทางไปยังท่าอากาศยานเชียงใหม่ พนักงานของสายการบินดังกล่าวได้ตรวจสอบและให้ผู้เสียหายแสดงเอกสารเกี่ยวกับแบตเตอรี่อีกหลายครั้ง รวมระยะเวลาในกระบวนการตรวจสอบกว่า 90 นาที ผู้เสียหายจึงรีบไปที่ประตูเครื่องบินให้ทันเวลา แต่กลับไม่ได้รับอนุญาตให้ขึ้นเครื่องบิน โดยนักบินได้ถอยเครื่องบินออกจากสะพานเทียบเครื่องบิน ทำให้ผู้เสียหายเกือบพลัดตก ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของสายการบินและท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อคนพิการ จึงขอให้ตรวจสอบ และขอให้แก้ไขปัญหายังระบบ

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเกี่ยวกับสิทธิคนพิการ อันเป็นสิทธิที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) รวมทั้ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งบัญญัติรับรองความเท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติทั้งปวงเพราะเหตุแห่งความพิการ โดยคนพิการจะต้องได้รับการปฏิบัติจากบุคคล องค์กรเอกชน หน่วยงานของรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงการออกกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย มาตรการ หรือคำสั่งใด ๆ ในทางที่จะเป็นการเลือกปฏิบัติทางตรงหรือทางอ้อม จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่เข้าข่ายข้อยกเว้นจากการตรวจสอบ ปรากฏข้อเท็จจริงสรุปประเด็นได้ดังนี้

(1) กรณีสายการบินปฏิเสธไม่ให้ผู้เสียหายนำรถเข็นไฟฟ้าเดินทางไปกับอากาศยาน ยกเว้นผู้เสียหายจะยินยอมให้ส่งแบตเตอรี่ของรถเข็นไฟฟ้าเป็นพัสดุตามไป โดยอ้างเหตุรถเข็นไฟฟ้ามีกำลังไฟฟ้าเกินกว่ามาตรฐานของสายการบิน และอาจกระทบความปลอดภัยของผู้โดยสารโดยรวมนั้น เป็นการกระทำของ

สายการบินที่กระทบสิทธิของผู้เสียหายในการเดินทาง โดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายประสงค์จะเดินทางตามลำพัง รวมถึงมีประเด็นการใช้เวลาตรวจสอบแบตเตอรี่นานถึง 60 นาที ทั้งที่ผู้เสียหายได้แจ้งรายละเอียดล่วงหน้าแล้ว

จากการตรวจสอบพบว่า มาตรฐานความจุและกำลังไฟของแบตเตอรี่ลิเธียมของสายการบิน มีความแตกต่างจากมาตรฐานตามที่บัญญัติในประกาศของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับอุปกรณ์ต้องห้าม และหลักเกณฑ์การพาแบตเตอรี่ลิเธียมไปกับอากาศยาน พ.ศ. 2559 ซึ่งให้ข้อยกเว้นสำหรับอุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือแบตเตอรี่ของรถเข็นไฟฟ้า ทั้งนี้ แม้จะปรากฏว่าสายการบินได้ชดเชยค่าเสียหายตามที่เกิดขึ้นจริงให้แก่ผู้เสียหายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และได้มีการชี้แจงต่อคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ของวุฒิสภาว่าจะทบทวนปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการอนุญาตให้นำแบตเตอรี่ของรถเข็นไฟฟ้าขึ้นอากาศยานได้ แต่จนถึงปัจจุบัน (ธันวาคม 2565) สายการบินดังกล่าวยังคงเป็นสายการบินที่ดำเนินกิจการในประเทศไทยเพียงแห่งเดียวที่ห้ามนำแบตเตอรี่ของรถเข็นไฟฟ้าขึ้นอากาศยาน จึงทำให้เห็นว่าสายการบินดังกล่าว ยังไม่ได้ดำเนินการปรับปรุงเงื่อนไขการให้บริการ และยังทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้โดยสารพิการอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

(2) กรณีท่าอากาศยานเชียงใหม่ใช้ระยะเวลาตรวจสอบแบตเตอรี่รถเข็นไฟฟ้าของผู้เสียหาย จนเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้า เพื่อรักษาความปลอดภัยของผู้โดยสารอากาศยาน และกระทำต่อบุคคลทุกคน จุติรักษาความปลอดภัย โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานไว้ว่า กรณีของแบตเตอรี่ลิเธียมขนาดใหญ่ ที่ใช้ในยานพาหนะไฟฟ้า จะห้ามมิให้พาไปกับอากาศยาน แต่ต้องส่งไปในลักษณะสินค้า ตามข้อกำหนดทางเทคนิคที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม กรณีของแบตเตอรี่ของรถเข็นไฟฟ้า หรืออุปกรณ์ช่วยเหลือสำหรับผู้โดยสารที่มีข้อจำกัดด้านการเคลื่อนไหวจำเป็นต้องใช้ เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ อายุ หรือปัญหาชั่วคราวสามารถพาไปกับอากาศยานได้ โดยต้องแจ้งให้สายการบินทราบเพื่อดำเนินการต่อไป เห็นได้ว่าการตรวจสอบแบตเตอรี่ของท่าอากาศยานเชียงใหม่ เป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ภายใต้กรอบอำนาจของตน จึงไม่เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายแต่อย่างใด

(3) กรณีผู้เสียหายเกือบตกจากสะพานเทียบเครื่องบิน หลังจากถูกปฏิเสธการโดยสาร ท่าอากาศยานเชียงใหม่ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดำเนินการเคลื่อนย้ายสะพานเทียบเครื่องบิน ชี้แจงว่า ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน และต่อให้ผู้เสียหายไถลไปชนประตู ก็จะไม่ตกลงไปแต่อย่างใด แต่เหตุที่ผู้เสียหายไถลไป เกิดจากสะพานเทียบเครื่องบินมีความลาดชัน ประกอบกับมีการเคลื่อนย้ายสะพานเทียบเครื่องบินออกจากตัวอากาศยาน เห็นได้ว่าท่าอากาศยานเชียงใหม่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังที่เพียงพอกับการให้ความปลอดภัยต่อผู้โดยสาร อันเป็นภารกิจหลักของการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินได้ จึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2566 จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังสายการบิน ให้พิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์การอนุญาตให้นำแบตเตอรี่ลิเธียมสำหรับรถเข็นไฟฟ้าของคนพิการ ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว ไปกับอากาศยาน ให้เป็นไปตามปรากฏในประกาศของสำนักงาน

การบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับอุปกรณ์ต้องห้าม และหลักเกณฑ์การพาแบตเตอรี่ลิเทียมไปกับอากาศยาน พ.ศ. 2559 และตามมาตรฐานขององค์การการบินระหว่างประเทศ (ICAO) และให้ทำอากาศยานเชิงใหม่กำกับกับการให้บริการต่อผู้โดยสารพิการ โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งปรับปรุงขั้นตอนการจัดการสะพานเทียบเครื่องบิน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลให้ผู้โดยสารได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งรายงานผลการตรวจสอบนี้

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้ คือ ให้สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยเคร่งครัดในการกำกับติดตามและประเมินผลการให้บริการของสายการบินให้เป็นไปตามมาตรฐาน หากพบกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้โดยสาร จะต้องดำเนินการสอบสวนและนำผลไปประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตหรือการอนุญาตให้บริการ จนกว่าจะมีมาตรการในการปรับปรุง และให้บริษัท ทำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) กรมท่าอากาศยาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการเกี่ยวกับท่าอากาศยาน ดำเนินการพิจารณาปรับปรุงสนามบิน รวมถึงจัดอุปกรณ์ให้บริการที่รองรับผู้โดยสารพิการทุกประเภท และผู้สูงอายุ โดยในระยะสั้น ให้ปรับปรุงนโยบายการจัดการจัดอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารพิการ อันเป็นหน้าที่การให้บริการของสนามบิน และงดจัดเก็บค่าใช้ อุปกรณ์ เช่น ลิฟต์ยก จากสายการบินหรือผู้โดยสาร และในระยะยาว ควรดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่ โดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) และจัดซื้ออุปกรณ์ในการช่วยขนส่งผู้โดยสารพิการขึ้นเครื่องบินให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ และรองรับสภาพสังคมผู้สูงอายุ

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะไปยังคณะกรรมการ โดยให้กระทรวงคมนาคมทบทวนแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางทางอากาศยานของผู้โดยสารพิการ ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และมาตรฐานขององค์การการบินระหว่างประเทศ (ICAO) โดยเฉพาะประเด็นการปฏิเสธการรับขนส่งผู้โดยสารและปฏิเสธการรับขนคนพิการ และประเด็นมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่สายการบิน และท่าอากาศยานต้องจัดให้ผู้โดยสารพิการ รวมทั้ง ให้กระทรวงคมนาคม และสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย พิจารณาระดับประกาศของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับอุปกรณ์ต้องห้าม และหลักเกณฑ์การพาแบตเตอรี่ลิเทียมไปกับอากาศยาน พ.ศ. 2559 ให้มีสถานะเป็นกฎหมาย เพื่อให้สามารถบังคับใช้กับทุกสายการบินที่ดำเนินกิจการในประเทศไทยต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

9 กุมภาพันธ์ 2566